

Årsmødet i Herning 1985

Årsmødet blev holdt på Østergaards Hotel i Herning i dagene 30. august–1. september. Der var 100 tilmeldte deltagere.

Årsmødetemaet var: Ungdommens historie. Under mødet var der lejlighed til at høre seks foredrag om dele af dette store emne. Resumeer af foredragene sendes sammen med årsmødereferatet til alle sammenslutningens medlemmer.

Deltagerne samledes i Herning sidst på eftermiddagen den 30. august, og efter middagen holdt arkivar Margit Mogensen, Rigsarkivet, et lysbilledeforedrag: Unge som kunstnere så dem. Aftenen sluttede med, at Fællesforeningen var vært ved natmaden.

Lørdag den 31. august indledtes med årsmøde i Sammenslutningen af lokalhistoriske Foreninger¹. Formiddagen sluttede med foredrag om: Unge i politik ved arkivar Hans Sode-Madsen, Rigsarkivet. Kl. 13.30 fandt Dansk historisk Fællesforenings repræsentantskabsmøde sted.

Dansk historisk Fællesforenings repræsentantskabsmøde i Herning den 31. august 1985

1. Valg af dirigent

Efter forslag fra formanden Vagn Dybdahl blev landsarkivar Chr. R. Jansen, Viborg, valgt til dirigent. Derefter fik Vagn Dybdahl ordet for at udtale mindeord over afdøde professor Kr. Hald og SLF's tidligere formand O. Warthoe-Hansen. Derefter aflagde Vagn Dybdahl formandsberetningen.

2. Formandens beretning 1984–85

Hjertelig velkommen til dette 76. årsmøde i Dansk historisk Fællesforening. – Efter jubilæums-mødet i København sidste år mødes vi nu igen i Jylland, i Herning. Ligesom sidste år er deltagerkredsen alsidigt sammensat fagligt og geografisk, men som det fremgår af deltagerlisten, er vi væsentlig færre i år. Hvorfor? Er virkningen af, at de kulturhistoriske museer og de lokalhistoriske arkiver ikke længere holder deres generalforsamlinger i forbindelse med årsmødet, begyndt at slå igenem? Eller er markedet ved at være overfyldt med

lignende arrangementer og kurser? Det er det afgjorte indtryk i foreningen, at medlemmerne på grund af den stadig strammere økonomi alle steder får stadig sværere ved at få tilskud til at få deres udgifter dækket til deltagelse i historisk-faglige møder, uanset at det er meget vigtigt for alle at træffe kolleger og modtage den faglige inspiration, der opleves på sådanne møder. Forhåbentlig vil deltagerne i dette årsmøde rejse hjem med mange ideer, når vi har beskæftiget os med forskningsområdet: ungdommens historie.

At vi vælger et sådant gennemgående tema, er en del af den tankegang, vi begyndte på i Randers i 1983. Et emne tages op: vi viser dets betydning for historien og de faglige problemer i det. Dernæst viser vi, hvad der kan gøres for at styrke betingelserne for studiet af det pågældende emne: hvordan vi skal styrke indsamlingen og bevaringen af arkivalier og museumsgenstande. Hele denne problematik om vort arbejde vil jeg vende tilbage til ved beretningens slutning.

Vi modtager gerne fra forsamlingen kommentarer om årsmødeformen og forslag til årsmødeemner og årsmødesteder. Hvis vi regner med, at deltagerantallet stabiliserer sig på det niveau, det har i år, vil vi igen kunne begynde at samles på kursus-ejendomme, og det må siges at være den ideelle form for et møde af denne type.

Sammen med udsendelsen af årsmødeprogrammet modtog medlemmerne et eksemplar af referatet fra sidste årsmøde med fyldige resumeer af årsmødeforedragene. Det lille hefte med referatet kan rekvireres af medlemmerne, så længe oplag haves. Denne idé er blevet godt modtaget af medlemmerne, og vi vil udbygge den i fremtiden. Frem for alt bør referatet udsendes relativt kort efter årsmødet. Det kan være et nyttigt bindeled mellem forening og medlemmer, da Fællesforeningens arrangementer ikke omtales i sektionernes medlemsblade STOF og Lokalhistorisk Journal. Ganske vist trykkes referatet i Fortid og Nutid, men langt fra alle medlemmer abonnerer på dette tidsskrift, selv om det er en stor fejl! Vi vil diskutere med SLF, hvordan mulighederne er for, at referatet kan udsendes til alle bestyrelsesmedlemmer i foreningerne.

Nu vil jeg gå over til at meddele nogle tørre facts fra Fællesforeningens virksomhed i det forløbne år.

I dag har vi 678 medlemmer. Siden sidste års-

1. Referat af SLFs årsmøde er bragt i Lokalhistorisk Journal, 1985 nr. 4, s. 3ff.

møde er der kommet 4 nye museer, 12 arkiver og 3 foreninger til. Endelig har DHF fået ét nyt direkte medlem, nemlig Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie. Jeg byder alle de nye medlemmer velkommen i arbejdet.

Efter sidste årsmøde konstituerede styrelsen sig på samme måde som det foregående år, nemlig med Knud Prange som næstformand, Dorrit Andersen som sekretær og Claus Bjørn som redaktør af Fortid og Nutid. Formand og kasserer vælges som bekendt direkte af repræsentantskabsmødet.

Virksomheden i år har koncentreret sig om arbejdet med foreningens publikationer. Men først vil jeg omtale en sag, der blev indgående diskuteret på sidste årsmøde, nemlig tilskuddene til de amthistoriske samfund. Disse tilskud blev indtil sidste år uddelt direkte af kulturministeriet efter indstilling fra DHF. Nu søger DHF efter ministeriets ønske samlet tipsmidlerne om tilskud til foreningerne. Sidste år var der 150.000 til uddeling, og i år er tilsvarende beløb. Sidste år blev tilskuddene fordelt efter indstilling til styrelsen fra et mindre udvalg. Heri deltog DHF's kasserer Chr. Petersen, SLF's formand Finn Lauridsen samt to repræsentanter for foreningerne, nemlig Verner Bruhn, Historisk Samfund for Ribe Amt, og Poul Andersen, Historisk Samfund for Sønderjylland. Udvalget fulgte den samme fordelingsnøgle som det foregående år. Som tidligere kunne man konstatere, at Kulturministeriets regnskabsskema ikke var udformet sådan, at man fik ensartede oplysninger fra foreningerne. Kassereren har derfor i år udarbejdet et nyt skema, der skulle give de nødvendige oplysninger om kontingent, medlemmer og udgifter i forbindelse med årbog. Ansøgningerne er indkaldt til 1. juli, og hvis den forening (Østjysk Hjemstavnsforening), der stadig mangler at indsende ansøgning, snart gør det – hvis den da har brug for tilskud – vil fordelingen kunne foretages ret hurtigt.

En anden sag, der er af interesse for alle DHF's medlemmer, og ikke blot foreningerne, er, at den gamle kontrovers med Geodætisk Institut om afgifter for reproduktionstilladelser nu er løst takket være Finn Lauridsen og SLF's diplomatiske evner. DHF vil ikke tage æren for dette resultat, men da det vedrører alle medlemmer, bør det også nævnes i dette forum. Aftalen vil blive udsendt i sin fulde ordlyd sammen med årsmødereferatet, så også DHF's direkte medlemmer, der ikke har et særskilt medlemskrift, kan blive bekendt med den.

Om DHF's egen virksomhed vil jeg sige, at det har været et godt år for vore egne udgivelser. På sidste årsmøde kunne vi præsentere de allerførste eksemplarer af foreningens populære, historiske tidsskrift, Siden Saxo. Anmeldelserne blev meget fine, og der er nu udsendt fire numre. Det femte er på trapperne i disse dage. Abonnementsstallet nærmer sig nu de 4000, så der er god grund til at påskønne den indsats, der er gjort af redaktionen Bent Blüdnikow, Steen Ousager, Hans Munk Pe-

dersen og Poul Sverrild. Hele redaktionen er til stede under årsmødet, så der vil være rig lejlighed til at give dem kommentarer og gode råd om tidsskriftet. Mange foreninger har hjulpet os med at udsende hvervebrochuren for Siden Saxo, og vi er meget taknemlig for denne håndsækning fra vore medlemmer. Flere brochurer kan leveres, så længe oplaget rækker.

Vort andet tidsskrift, det klassiske lokal- og kulturhistoriske Fortid og Nutid, er også i god gænge. Overgangen fra to til fire årlige udsendelser i 1983 har gjort sit til, at Fortid og Nutid nok er landets mest aktuelle historiske tidsskrift, hvad den videnskabelige debat angår, og det er vigtigt for at fastholde det stabile abonnental. Redaktøren Claus Bjørn, der har ydet en velkendt, betydningsfuld indsats for Fortid og Nutid siden 1974, forbereder sig imidlertid på at træde tilbage. Fra 1986 overtages redaktørhvervet af et andet styrelsesmedlem, arkivleder Jørgen Dieckmann Rasmussen, Esbjerg. Han har allerede i flere år været redaktionssekretær for Fortid og Nutid, så fremtiden ligger i de bedste hænder. Jeg vil gerne både på styrelsens og medlemmernes vegne benytte lejligheden til at udtale en særlig tak til Claus Bjørn for hans indsats for Fortid og Nutid. Samtidig kan vi glæde os over, at Claus Bjørn er villig til at fortsætte som medlem af styrelsen og som rådgiver for den nye redaktør.

Efter mange forsinkelser havde vi den særlige glæde at kunne udgive et historisk pragtværk i juni. Det er Atlas over Danmarks administrative inddeling efter 1660, redigeret af Karl-Erik Frandsen. Alle medlemmer vil have modtaget subscriptionsindbydelsen på værket, og salget er gået så godt, at værket sikkert vil være udsolgt ved årets udgang. Der er allerede solgt 620 eksemplarer. Det er et værk, der vil være uundværligt for alle, der beskæftiger sig med lokaladministrationen i Danmark, historisk og aktuelt. Værkets righoldige kortmateriale i stort format giver på en overskuelig og pædagogisk måde et overblik over de forskellige administrative grænsers forløb igennem den nyere tids historie, og anmeldelserne har da også været usædvanlig positive. Vi er meget stolte af at kunne udgive et sådant værk, som vil blive stående som et klassisk opslagsværk i mange år fremover.

Nær foran sin udgivelse er også et andet klassisk værk, nemlig fortsættelsen af Dansk historisk Bibliografi. Efter at der blev gennemført et redaktørskift for nogle år siden, er det lykkedes at få næste bind, omfattende årene 1974–76 færdig. Det foreligger nu i førstekorrektur, så udgivelsen af værket er inden for rækkevidde.

En anden opslagsbog har også været forsinket – dog ikke så meget – nemlig den nye historiske vejviser, der forhåbentlig kan foreligge ved årets slutning. I modsætning til sin forgænger, den lokalhistoriske vejviser fra 1978, omfatter den nye vejviser også historiske institutioner og foreninger, der *ikke* er medlemmer af fællesforeningen. I alt vil

der være ca. 1000 adresser i bogen. Det har taget sin tid og mange rykkere at få så mange oplysninger frem, derfor forsinkelsen. Som noget nyt vil denne vejviser bl.a. indeholde oplysninger om eventuelle specialsamlinger og om regelmæssige udgivelser. Manuskriptet er nu afsluttet og vil gå til opsætning i nærmeste fremtid.

Som omtalt sidste år har DHF også planer om udgivelse af en ny inspirationsbog vedrørende lokalhistorie i undervisningen. Dorrit Andersen og Søren Ehlers har haft møder med repræsentanter for Dansk Historielærereforening og Foreningen af gymnasie- og HF-lærere i Historie om sagen. Foreløbig har adjunkt Knud Holch Andersen sammenfattet resultaterne i en synopsis til en sådan ny inspirationsbog om emnet, men flere drøftelser heraf og af eventuelle forfatteremner vil være nødvendige. Der er udgivet så meget godt om lokalhistorie i undervisningen bl.a. af DHF selv, at vi bør kunne komme frem med noget virkeligt nyt for at kunne sælge bogen.

Til slut vil jeg omtale to glædelige ting vedrørende DHF's gamle udgivelsesprojekter. I snart en menneskealder har vi forsøgt at skabe en afløser for foreningens store, gamle succes, Johan Hvidtfeldts Haandbog for danske Lokalhistorikere. År efter år har man ved årsmødet hørt formanden sige, at det store arbejde med en ny udgave af leksikondelen – med arbejdstitlen Dansk kulturhistorisk Opslagsværk – ville være afsluttet »næste år«. Sidste år blev det dog mere end antydnet, at et redaktørskifte måtte være forestående for at give håb om værkets afslutning. Lykkeligvis kunne styrelsen finde en kvalificeret ny redaktør, der kunne skabe optimisme om værkets fremtid og afslutning. I slutningen af 1984 overtog arkivar Poul Olsen, Rigsarkivet, denne store og i begyndelsen utaknemmelige opgave, og manuskripterne er nu stort set i hus.

Den anden glædelige ting, jeg kan fortælle om, er, at det store indledningsafsnit til Håndbog for danske Lokalhistorikere nu har fundet sin afløser. Vi er lykkelige for at kunne præsentere Verner Bruhn, Knud Prange og Eric Mouriens bog »Vejledning i lokalhistorie. Fra plan til bog.« Vi har lige fået de første eksemplarer og i næste uge leveres hele oplaget, så vi kan gå i gang med salget. Hvervebrochuren er lige blevet udsendt til medlemmerne, og flere kan leveres efter ønske. Vi forventer, at dette nye bind i håndbogsserien, vil få stor udbredelse, også i studiekredse. Ideen og planen til bogen har været Verner Bruhns, og han påtog sig også den endelige redaktion. Der er derfor særlig grund til at ønske Verner Bruhn tillykke med udgivelsen, der så at sige er slutstenen på hans mangeårige og meget påskønnede arbejde som SLF's lokalhistoriske konsulent.

Jeg vil slutte den lange redegørelse for publikationerne med at opfordre medlemmerne til at komme med forslag til nye bøger. Ofte kan der gå mange år fra ideen til realiseringen af den, men

DHF's efterhånden lange publikationsrække beviser, at det kan nytte at komme med ideerne og ønskerne. – Også forslag til igangsættelse af forskelligt udvalgsarbejde er velkomne, hvis nogle har opgaver, der bør løses i DHF's regie.

Sidst, men ikke mindst, vil jeg takke alle i styrelsen for arbejdet i det forløbne år. En særlig tak skal dog rettes til ministeriet for kulturelle anliggender og Statens humanistiske Forskningsråd, hvis tilskud er ydet så beredvilligt, og som er så uundværlige for foreningens historiske arbejde.

Vi er nu kommet dertil, at jeg vender tilbage til udgangspunktet. Jeg gjorde det gerne med nogle lette og muntre ord, men det indbyder emnet ikke til. Det bliver nødvendigt, at der sker en oprustning af det lokalhistoriske arbejde. Flere må med som aktive dyrkere af vort område. Vi må se i øjnene, at den samlede aktivitet næppe er steget siden før 2. verdenskrig, når vi sammenligner med væksten i folketal og uddannelse.

En egentlig prædiken om historiens betydning er jeg ikke indstillet på nu – måske skulle den dog komme en gang imellem. Men hvis vi nu går ud fra, at vi, der er samlet her, ikke behøver en sådan prædiken, så står tilbage: hvad kan vi gøre for at fremme lokalhistorien, dyrke den bedre, få flere med både som aktive og som passive?

Der er uden tvivl en fare, hvis vi fortsætter med at sprede os. Og der er en fare ved den voksende professionalisering. Jeg har ingen løsninger i dag, men vi må tænke over spørgsmål som f.eks.: har vi brug for flere lokalhistoriske foreninger? Det er givet, at vi ikke kan regne med, at der i et hvilket som helst lille område til enhver tid findes nogle aktive historikere. Det siger jeg, på samme tid som jeg erkender, at mange af de gamle amtshistoriske samfund spænder over geografisk alt for store områder og derfor har mistet lokaltilknytningen.

Noget lignende gælder de lokalhistoriske arkiver. Her tror jeg, at man også for lidt tænker over, hvad der er den mest givtige, den mest gunstige størrelse. Vi kan få så mange arkiver, at de ikke får slagkraft nok og ikke i det lange løb kan regne med at kunne sikre sig engagerede og dygtige ledere. Over det hele har vi også problemet, som vi møder i provinsmuseerne. Her virker det, som om den stigende professionalisme medfører, at museerne mere og mere enten bliver specialsamlinger eller også miniaturenationalmuseer uden egnstilknytning.

Det jeg her antyder byder ikke på løsninger. Det er problemer, der mere og mere vil presse sig på. Det går måske nok i vor tid, hvis vor tid ikke bliver for lang, men allerede nu er det ved at blive galt, og pludselig vil vi stå og sige: hvor blev lokalhistorien af?

I tilslutning til formandens beretning påpegede P. Chr. Nielsen, Skovhistorisk Selskab, det problem, det var, at den tidligere subscription på Dansk kulturhistorisk Opslagsværk nu var helt forældet,

ligesom flere af de afleverede artikler måtte være det. Vagn Dybdahl svarede, at abonnentkartoteket ville blive revideret, og at forfatterne måtte forhandle med Poul Olsen om indholdet af artiklerne.

Derefter godkendtes formandsberetningen.

Herefter fik Knud Prange ordet for at aflægge beretning om Lokalhistorisk Afdelings arbejde.

DHF's formand har netop kunnet fortælle om udsendelsen af den nye Vejledning i Lokalhistorie. Til denne bog har instituttet bidraget med et afsnit om arbejdet med de lokalhistoriske kilder og den lokalhistoriske litteratur. Det er morsomt at være med i et sådant samarbejde, og jeg både håber og tror at det vil være en nyttig bog.

I det sidste år har vi på egen hånd udsendt det femtende hefte i serien Småtryk. Da instituttet nærmer sig sin 15-års fødselsdag, bliver det altså til 1 Småtryk pr. år, og i Skriftserien m.m. er der udgivet 13 bøger, altså omtrent også 1 om året. Småtryk 15 hedder Svenskekrig – stilstand – opgang og handler om befolkningsforholdene i de sjællandske byer ca. 1650–1850. Det søger at træde ind på nogle traditionelle opfattelser, og det fremtvinger nogle målemetoder, der kan bruges af enhver som arbejder med til- og fraflytning fra en lokalitet.

Årets største enkeltopgave har været at forestå arrangementet af det 5. nordiske seminar i lokalhistorie. Disse seminarer startede i 1973 og har siden været holdt hvert 3. år på skift i de nordiske lande. De kan karakteriseres som ekspertsammenkomster, og i år diskuterede 22 historikere og etnologer de folkelige vækkelses betydning for de enkelte lokale samfund. Som et særligt sidetema drøftede man: Problemstillinger og prioriteringer i det lokalhistoriske arbejde. Foredragene vil senere blive udsendt på tryk, ligesom man har gjort efter de foregående seminarer.

Det første seminar blev holdt i Danmark, så nu var turen igen kommet til at vi skulle forestå arrangementet. Det har været noget af en kraftanstrengelse eftersom instituttet knap har, hvad man kan kalde et personale, og bevillinger er der heller ikke meget af. Ved oprettelsen i 1970 havde vi til medhjælp, rejse, kontorhold, bogkøb osv. i alt 25.000 kr. I dag har vi tilsammen 18.300 kr. Det svarer til 1½ times studentertilbud pr. uge (kontorpersonale findes ikke), og hvis vi kan holde telefon- og portoudgiften på sidste års niveau, er der i år den sum af 21 kr. til bøger, tidsskrifter, farvebånd, kontorhold i det hele samt uforudsete udgifter. På den baggrund er vi dobbelt taknemmelige for de bøger og tidsskrifter, som foreninger, arkiver og museer forærer os. Kort sagt, der bliver ikke så mange opbringninger fra instituttet som vanligt, men jeg tager gerne telefonen, den gode vilje mangler ikke, det er kun pengene det er småt med.

Et eksempel på at vi gerne vil samarbejde, er den skitse vi har lavet til et undervisningstilbud, man kunne kalde: Uddannelse til lokalhistoriker. Ideen er, at en del af den lærerkapacitet, der så at

sige bliver ledig når studentertallet falder, kunne sættes ind på at tilbyde undervisning i et antal forskellige emner eller blokke. Undervisningen skal stå åben for enhver, der har lyst til at vælge en eller flere af disse blokke. Hver blok skal behandle ét tema, som studeres i en geografisk afgrænset sammenhæng. Derved skulle man kunne kombinere fordybelse i emnet med inddragelse af generelle metoder og problemstillinger. Som eksempler på temaer kan nævnes: vej-, jernbane- og skibsforbindelser, industrialisering, lokalt selvstyre, befolkningsudvikling, andelstid og meget andet.

Undervisningen skal dels give deltagerne viden, dels erfaring i at arbejde selvstændigt, og den skal vare fra ¼ til ½ år, gerne med timerne placeret sidst på dagen, om aftenen eller i week-ends. De love og regler vi arbejder under på universiteterne er tunge at danse med, så der er et godt stykke vej fra denne skitse til en eventuel realitet. Et middel til at rydde hindringer af vejen vil være mange skriftlige henvendelser fra foreninger, institutioner og enkeltpersoner, som er interesserede i planerne. Efter at jeg luftede disse tanker i sidste nummer af Lokalhistorisk Journal, er der da heldigvis også kommet breve fra en række enkeltpersoner, der godt kunne tænke sig at gå i gang med en sådan uddannelse til lokalhistoriker. Det ville være dejligt, hvis der også kom henvendelser fra mange foreninger og institutioner, så vi kan fortælle myndighederne at der er et virkeligt bredt behov for denne uddannelse. Hvis der da vel at mærke er et sådant behov?

3. Forelæggelse af revideret regnskab

Kassereren Chr. Petersen forelagde regnskabet, der godkendtes uden bemærkninger.

4. Fastsættelse af kontingent

Kassereren Chr. Petersen foreslog forhøjelse af sektionernes kontingent fra 14.100 kr. årligt til 14.400 og uændret kontingent på 200 kr. for de direkte medlemmer. Det vedtoges.

5. Indkomne forslag

Der var ingen forslag indkommet.

6. Valg af formand og kasserer

Formanden Vagn Dybdahl og kassereren Chr. Petersen genvalgte.

7. Valg af to styrelsesmedlemmer

Dorrit Andersen og Claus Bjørn genvalgte ligesom de to suppleanter Søren Ehlers og Søren Månø.

8. Valg af revisor

Jens Holmgaard og revisorsuppleanten Erik Andersen genvalgte.

9. Eventuelt

Der var intet under dette punkt.

Efter repræsentantskabsmødet gik man igen over til årsmødetemaet. Først talte seniorstipendiat Bodil K. Hansen, Københavns Universitet, om: Ung på landet omkring århundredskiftet, og derefter overarkivar Finn H. Lauridsen, Erhvervsarkivet, om: Unge i gymnasium, på seminarium og universitet. Desværre var tiden så vidt fremskredet, at der ikke blev tid til en diskussion med de to foredragsholdere.

Lørdagen sluttede, som traditionen byder, med middag, dans og selskabeligt samvær.

Søndag den 1. september var formiddagen beregnet til de to sidste årsmødetemaforedrag. Arki-

var Peter Bondesen, Randers, fortalte om: Ungdomshistorien og arkiverne. Indsamlings- og formidlingsproblemer, og museumsdirektør Ulla Thyrring, Herning, gav formiddagen en festlig afslutning med sit lysbilledeforedrag: Ungdommens klædedragt.

Hermed var det egentlige årsmødeprogram slut, men om eftermiddagen var der åbent hus i følgende institutioner i Herning: Herning Museum, »Herningholm« Blichermuseum, Danmarks Fotomuseum og Det lokalhistoriske Arkiv i Herning.

Dorrit Andersen